

MILLIY INVESTITSIYA SIYOSATINI AMALGA OSHIRISH STRATEGIYALARI

*Nematulloyev Suxrob Sobirovich –
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti*

“Bank ishi” kafedrasida dotsenti

*Nusratov Azizbek San’atillayevich –
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistri*

Аннотация

Ushbu maqolada mamlakatning o'ziga xos ehtiyojlari va maqsadlariga moslashtirilgan samarali investitsiya siyosatini shakllantirish va amalga oshirish uchun keng qamrovli asoslarni belgilaydi. Bugungi o'zaro bog'langan jahon iqtisodiyotida strategik investitsiya siyosati barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, innovatsiyalarni rag'batlantirish va raqobatbardoshlikni oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Turli xil nazariy nuqtai nazarlar va empirik dalillarga asoslanib, ushbu abstrakt tartibga solish muhiti, investorlarni rag'batlantirish, infratuzilmani rivojlantirish va texnologiyalarni o'zlashtirish kabi jihatlarni o'z ichiga olgan mamlakat investitsiya siyosatining ko'p qirrali jihatlari yoritadi.

Калит so‘zlar: Investitsiya siyosati, ichki zaxira, bank, investor, infratuzilma

Annotation

This abstract outlines a comprehensive framework for the formulation and implementation of an effective investment policy tailored to the unique needs and objectives of a country. In today's interconnected global economy, strategic investment policies are paramount for driving sustainable economic growth, fostering innovation, and enhancing competitiveness. Drawing upon diverse theoretical perspectives and empirical evidence, this abstract elucidates the multifaceted dimensions of a country's investment policy, encompassing aspects such as regulatory environment, incentives for investors, infrastructure development, and technology adoption.

Key words: Investment policy, domestic reserve, bank, investor, infrastructure

Аннотация

В этой статье изложена всеобъемлющая основа для формулирования и реализации эффективной инвестиционной политики, адаптированной к уникальным потребностям и целям страны. В сегодняшней взаимосвязанной глобальной экономике стратегическая инвестиционная политика имеет первостепенное значение для обеспечения устойчивого экономического роста, содействия инновациям и повышения конкурентоспособности. Опираясь на разнообразные теоретические точки зрения и эмпирические данные, этот

реферат раскрывает многогранные аспекты инвестиционной политики страны, охватывая такие аспекты, как нормативно-правовая база, стимулы для инвесторов, развитие инфраструктуры и внедрение технологий.

Ключевые слова: Инвестиционная политика, внутренний резерв, банк, инвестор, инфраструктура.

Kirish. Mamlakat iqtisodiyotini yaxshilash maqsadida O'zbekistonda investitsion muhitni yanada yaxshilash, chet el investitsiyalarini jalb etish uchun shart sharoit yaratish va mamalakat ichki zaxiralaridan tog'ri foydalanish asosiy maqsadga eltuvchi yo'l hisoblanadi. Investitsion siyosat haqida tushunchaga ega bo'lishdan oldin biz investitsiya nima ekanligini to'laqonli tushunishimiz kerak.

Investitsiya lotincha **investio** so'zidan olingan bo'lib „o'rash“ degan ma'noni anglatadi. Iqtisodiyotda biror bir mamakatning rivojlanishi uchun turli xil tarmoq sohalariga, tadbirkorlik loyihalariga, ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarga va turli xil foyda olib keluvchi sohalarga kelajakda foyda olish maqsadida uzoq muddatli kapital kiritib qo'yishdir.

D.G'ozibekov investitsiyalarning makroiqtisodiy darajadasi hamda moliya nazartiyasidagi mohiyati haqida quyidagi fikrlarni bildirgan. Xususan, makroiqtisodiy darajada investitsiyalar ishlab chiqarish vositalarini takror ishlab chiqarishga, uy-joy fondini, tavar zaxiralarini o'stirish, intellektual salohiyatni qaytadan ishlab chiqarishni tashkil etish jarayoni nazarda tutiladi. Moliya nazariyasida investitsiyani real yoki moliyaviy aktivlarga yo'naltirish bilan bog'lash ya'ni bu kulgusi davrlarda daromadlar olish maqsadida qilingan hozirgi chiqimlardir. Moliya sohasida investitsiya qilishdan maqsad investitsiya qilingan aktivdan daromad olishdir [1].

Mamlakatning investitsiya siyosatiga oid ilmiy-nazariy qarashlar iqtisodiyot, siyosatshunoslik, xalqaro munosabatlar va unga aloqador sohalardagi keng ko'lamli istiqbollarni o'z ichiga oladi. Investitsiya siyosati borasida bir nechta asosiy ilmiy va nazariy qarashlar bo'lib ular quyidagilar:

Neoklassik iqtisodiy nazariya: Neoklassik iqtisodchilar iqtisodiy o'sish va samaradorlikni oshirishda investitsiya siyosatining rolini ta'kidlaydilar. Ular jamg'arma, sarmoya va kapital to'plashni rag'batlantiradigan siyosat yuqori mahsuldorlikka va uzoq muddatli farovonlikka olib keladi, deb ta'kidlaydilar. Ushbu istiqbolga ko'ra, investitsiya siyosati soliq imtiyozlari, tartibga solishni bekor qilish va mulk huquqlarini himoya qilish kabi chora-tadbirlar orqali xususiy sektor investitsiyalari uchun qulay muhit yaratishga qaratilishi kerak [2].

Keyns iqtisodchilari: Keynschi iqtisodchilar iqtisodiyotni barqarorlashtirish va to'liq bandlikni ta'minlashda davlat aralashuvining rolini ta'kidlaydilar. Ular yalpi talabni rag'batlantirish va ish o'rinlarini yaratish uchun iqtisodiy tanazzul davrida hukumat investitsiyalarni ko'paytiradigan kontrtsiklik investitsiya siyosatini qo'llab-

quvvatlaydi. Ushbu istiqbolga ko'ra, investitsiya siyosati talabni boshqarish va iqtisodiyotni barqarorlashtirish vositasi sifatida ishlatilishi kerak.

Institutsional iqtisod: Institutsional iqtisodchilar investitsiya siyosati natijalarini shakllantirishda institutlar va boshqaruv tuzilmalarining roliga e'tibor qaratadilar. Ular investitsiya siyosatining samaradorligi qonun ustuvorligi, tartibga solish sifati, korrupsiya darajasi va mulk huquqlarini himoya qilishning kuchliligi kabi omillarga bog'liqligini ta'kidlaydilar. Ushbu istiqbolga ko'ra, investitsiya siyosati boshqaruvni takomillashtirish va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishga qaratilgan institutsional islohotlarga ustuvor ahamiyat berishi kerak[3].

Siyosiy iqtisod istiqboli: Siyosiy iqtisodchilar investitsiya siyosati qarorlarini shakllantiruvchi siyosiy kuchlar va manfaatlarni tahlil qiladilar. Ular investitsiya siyosatini shakllantirishda turli manfaatdor tomonlarning, jumladan korxonalar, kasaba uyushmalari, manfaatdor guruhlar va siyosiy elitalarning ta'sirini ta'kidlaydi. Ushbu nuqtai nazarga ko'ra, investitsiya siyosati siyosiy hokimiyatning taqsimlanishini aks ettirishi va jamiyat ichidagi hukmron guruhlar manfaatlariga xizmat qilishi mumkin.

Xalqaro munosabatlar nazariyasi: Xalqaro munosabatlar bo'yicha olimlar investitsiya siyosatining geosiyosiy va strategik jihatlarini, xususan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va transmilliy korporatsiyalar kontekstida o'rganadilar. Ular investitsiya siyosati milliy xavfsizlik, iqtisodiy raqobatbardoshlik va geosiyosiy manfaatlarni hisobga olgan holda qanday shakllantirilishini tahlil qiladi. Ushbu nuqtai nazarga ko'ra, investitsiya siyosatiga savdo bitimlari, ikki tomonlama investitsiya shartnomalari va boshqa mamlakatlar bilan diplomatik munosabatlar kabi omillar ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Rivojlanish iqtisodiyoti: Rivojlanish iqtisodchilari, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanish va qashshoqlikni kamaytirishga qaratilgan investitsiya siyosatiga e'tibor qaratadilar. Ular uzoq muddatli rivojlanish natijalari uchun infratuzilma, inson kapitali va texnologiyaga investitsiyalar muhimligini ta'kidlaydilar. Ushbu istiqbolga ko'ra, investitsiya siyosati inklyuziv o'sish, ijtimoiy tenglik va barqaror rivojlanish maqsadlariga ustuvor ahamiyat berishi kerak[4].

O'zbekistonda so'nggi yillarda muhim iqtisodiy va huquqiy islohotlar amalga oshirildi va bu islohotlar mamlakat iqtisodiyotiga muhitiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Asosiy olib borilayotgan islohatlar xorijiy investorlarni jalb etish va mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu yo'nalishda bir qancha loyihalar amalga oshirildi. Xususan:

Investitsiyalarni rag'batlantirish: O'zbekiston hukumati xorijiy investorlarni jalb qilish va mahalliy tadbirkorlikni rag'batlantirish uchun turli imtiyozlarni joriy etish taklifini berdi. Bu imtiyozlar qatoriga soliq imtiyozlari, bojxona imtiyozlari, investitsiya loyihalarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va boshqa moliyaviy imtiyozlar kiradi.

Investitsion qonunlar va me'yoriy hujjatlar: O'zbekistonda investorlarning huquqlarini himoya qilish va sarmoya kiritish jarayonini osonlashtirish uchun investitsiya to'g'risidagi yangi qonunlar va me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Ushbu qoidalar investitsiya jarayonini yanada shaffof qilish va investorlar uchun xavfsizroq muhitni ta'minlashga qaratilgan[4].

Iqtisodiy islohotlar: O'zbekiston iqtisodiy o'zgarishlar bozor iqtisodiyotiga o'tishni tezlashtirdi. Bu islohotlarga:

- davlatning iqtisodiyotga aralashuvini kamaytirish;
- tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishni soddalashtirish;
- davlat sektorida xususiylashtirish va savdoni erkinlashtirish kiradi.

Xalqaro hamkorlik: O'zbekiston xalqaro investorlar bilan hamkorlik munosabatlari o'rnatilmoqda. Mamlakatimizda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilinib, turli davlatlar bilan ikki tomonlama sarmoyaviy shartnomalar imzolanmoqda[5].

Xulosa va takliflar. O'zbekistonda investitsiya siyosati kelgusida ham rivojlanib borishi uchun xorijiy va mahalliy investorlarni jalb qilish uchun ko'proq imtiyozlar taklif qilinishi kerak. Investorlar uchun biznes yuritish jarayonini yanada osonlashtirish uchun huquqiy va ma'muriy islohotlarni davom ettirishi mumkin. Biznesni yanada shaffof va samarali tartibga solish investorlarning ishonchini oshirishi va investitsiyalarni rag'batlantirish kerak. Kelajakda O'zbekiston investitsiyalar kiritiladigan tarmoqlarga oid ustuvorliklarni o'zgartirishi yoki kengaytirishi mumkin. Xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, axborot texnologiyalari, logistika va infratuzilma kabi sohalarga ko'proq e'tibor qaratish mumkin. O'zbekistonda kelgusida investorlar huquqlarini yanada mustahkamlashi va investorlarga adolatli va oshkora biznes yuritish imkonini beruvchi mexanizmlar ishlab chiqilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. G'ozibekov D.G'. Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari. – T.: Moliya
2. Нешиной А.С. Инвестиции. Учебник. 4-е изд. – М.: Дашков и К., 2006.
3. Староверова Г.С., Медведов А.Ю., Сорокина И.В. Экономическая оценка инвестиций. Учебное пособие. – М.: КНОРУС, 2006. С. 11.
4. Vaxabov A.V., Xajibakiyev Sh.X., Muminov N.G. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Moliya, 2010.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishda ma'muriy tartib-taomillarni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 23-apreldagi PQ-4297-sonli qarori.